

РЕЦЕНЗИЯ

от чл.-кор. проф. дин Александър Костов

Институт за балканистика с център по тракология – БАН

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност Нова и най-нова обща история (Балканска история) в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 63 от 01.08.2025 г. Единствен кандидат в него е доц. д-р Снежана Петрова Димитрова. Същата е представила необходимата пълна документация за участие в него.

Познавам доц. Димитрова отдавна и следя нейното развитие и утвърждаване като историк, занимаващ се предимно със социална история на България и другите страни от Балканите.

От биографичните данни бих искал да отбележа най-важните факти, които представят научната и преподавателска кариера на кандидатката. През 1988 г. тя се дипломира като магистър в Историческия факултет на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“. Пет години по-късно придобива образователната и научна степен „Доктор по нова и съвременна история“ (Нова и най-нова балканска история) след защита на дисертация на тема : „Възстановяване на историческата справедливост, поправка на

болезненото минало и гаранции срещу бъдеща германска агресия: Франция и балканските славянски държави (1918 - 1920)“).

От 1992 г. започва работа в Историческия факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски” – Благоевград като старши асистент, където досега изминава всички стъпала на академичната кариера до доцент по Нова и съвременна балканска история (избрана през 2000 г.). Доц. Димитрова заема и ръководни длъжности в споменатия университет, последната от които е Ръководител на катедра „История“ (от 2024 – до днес).

Наред с лекциите и упражненията кандидатката се занимава активно с научно-изследователска и приложна дейност. Нейната научна продукция обхваща многобройни публикации – 3 самостоятелни монографии; съавтор в 3 колективни монографии и 1 учебник. Съставител е на 5 специални тематични броя на научни списания, автора е на 41 студии, статии, както и глави от научни сборници на български и чужди езици, 11 рецензии и публикации с коментар на архивни документи, свързани с проблемите на най-новата българска и балканска история и др.

През изминалия период кандидатката участва с доклади в 46 научни форума в страната и чужбина. Включва се и в реализацията на 13 национални и международни научни проекти, като в шест от тях е ръководител. Доц. Димитрова е преподавала като гост-професор в няколко чуждестранни университета, а зад граница изнасяла лекции и е провеждала семинари. Ръководител е на двама успешно защитили докторанти. През изминалите години тя участвала в редица научни мрежи и редакционни колегии на научни списания.

От приложените документи личи ясно, че доц. д-р Снежана Димитрова не само отговаря на минималните национални наукометрични показатели за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност

„професор“ в Област на висше образование Хуманитарни науки, ПН 2.2. История и археология, по научната специалност Нова и най-нова обща история (Балканска история), но и далеч ги надхвърля, включително и по отношение на допълнителните изисквания, посочени във вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Доц. д-р Снежана Димитрова участва в конкурса с един хабилитационен труд, една публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" (който няма да рецензирам), както и 26 други глави от колективни монографии, статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

Тук бих искал да отбележа, че признанието на специалистите за компетентността на кандидатката проличава и от многобройните цитирания на нейни публикации в български и чуждестранни издания. Огромната част от тези публикации, които не смятам да рецензирам поотделно, са посветени на любимия ѝ обект на изследване – войната и то преди всичко Първата световна война. Именно на нея, при това тя прави анализите си през призмата на различни подходи, от арсенала на социалните и хуманитарните дисциплини. Любимите теми на доц. Димитрова са войниците, жените и обществото по време и след войната. Наред с това има значими и приносни статии, отнасящи се до националния въпрос. В една голяма част от статиите си доц. Димитрова демонстрира интерес към афективния подход, който позволява да се покаже значимостта на отчитането на емоциите и афектите в анализите и размислите върху развитието на обществото. Чрез неговото приложение тя достигайки до важни изводи. Впрочем тя остава вярна на него и в най-

значимата си публикация досега, на която ще се спира в следващите редове.

Прави отрядно впечатление, че при всички случаи доц. Димитрова в работите си се опира на богата изворова база, с привличане на нови сведения и данни, и демонстрира отличното познаване на съвременната научна литература. При това нейният наратив е разположен в рамките на социалното развитие и модернизация на България и други балкански страни главно през първата половина на XX век.

В конкурса кандидатката е представила като свой основен труд монографията „Афективният обрат в дипломатията: балкански казуси“ (София, Парадигма, 2025, ISBN 978-954-326-563-3) . Тази фундаментална публикация (общо 523 стр.) съдържа увод, изложение в три глави, заключение, както и библиография.

„Афективният обрат в дипломатията: балкански казуси“ е монография, която представя по оригинален начин зараждащите се нови тенденции по време Първата световна война се, които променят света през XX и XXI век. Една от създадените в хода на този процес нови парадигми е афективният обрат в историята, и в частност в дипломатията, проявяващ се като действие на емоциите и негативните реакции, но също и позитивни като приятелство, симпатия, опознаване, разбирателство, които взети с сложно единство оказват значително влияние върху взимането на решения и във външната и оттам във вътрешната политика.

В увода, озаглавен *Феноменът „Първа световна война“ и афективният обрат*, авторката аргументира убедително избора на темата и на избора от нея подход на изследване. Първата и най-обемиста глава (270 стр.) от книгата *„На хубавия син Дунав: „Империята с качества“ и България през погледа на „Нашите нови съседи“ (1917–1918)“* е основната

част от изследването на доц. Сн. Димитрова. В нея тя представя историята на една малко позната организация - *Българското дружество за развитие на културни и стопански сношения с Австрия и Унгария*, основано през юни 1917 г. и на неговото представително издание „Нашите нови съседи“ (1918). При анализа на темата са привлечени и многобройни документи и материали, архивни и публикувани, както и редица изследвания, имащи връзка с темата на монографията. Впрочем по подобен напълно професионален начин (и с усилен проучвателска работа) авторката постъпва и в изложението в останалите две глави. Именно това заслужава да бъде приветствано, защото позволява реализацията на такъв амбициозен и сериозен труд.

Важно за монографията и полезно за четящата публика е представянето в доста широк план не само на двустранните отношения между двете съюзнически държави, но и състоянието в самата Дунавска монархия, разкриващо сътрудничеството и конфликтите между елитите на двете основни нации, а също на останалите народности в империята, както и взаимодействието между главните ѝ части Цислейтания и Транслейтания. Всичко това е прокарано през призмата на вътрешните дискусии около евентуалната трансформация на двуединната държава.

С упорита последователност и целенасоченост авторката осветлява и още аспект от общоевропейска значимост. Той засяга усилията на Стария континент през 1917 г. за прекратяване на войната, изразяващи се в различни (не само) дипломатически инициативи за сключване на мир.

Представянето на този широк контекст, което заслужава адмирация, е прозвонило на авторката по подходящ начин да разположи разказа си за дейността на споменатото *Българско дружество за развитие на културни и стопански сношения с Австрия и Унгария*, създадено през юни 1917 г. от видни представители на българските културни и икономически

елити, ползващо се от подкрепата на управляващите кръгове в София, Виена и Будапеща. Като пример тя подлага на прецизен анализ двете най-известни прояви на организацията през 1918 г., а именно Изложбата на художествените занаяти на Австрия и Унгария в София и списанието-сборник „Нашите нови съседи“. В тази част авторката, с оглед на възприетия подход, изтъква значението на преследването на положителните емоции в двустранните отношения посредством опознаване в областта на културата и икономиката, имащо за цел установяване на добросъседството и приятелството. Като доказателство за постигнатите резултати в хода на тези процеси тя привежда осъществяването на някои инициативи, покрепени от управляващите елити в Австро-Унгария.

Съгласен съм изразеното мнение на авторката, че приятелските кръгове и личните връзки на тези интелектуални и стопански елити са практически самото условие за възможност да се произведат форми и установят методи за въздействието върху политическото.

Несъмнен принос на Сн. Димитрова е проучването (и изводите от него) на малко познати досега аспекти във връзките между България и Австро-Унгария през 1917-1918 г., период който беше по правило пренебрегнат в историографията, за сметка на предишния (от 1914 до 1916 г.). При това тя е „вкарала“ афектите и е оценила важното им значение за развитието на процесите през този период.

Втората глава на монографията, озаглавена „*За контекста и историята на „Защо война?“*“, е посветена на опитите между двете световни войни за намиране на разбирателство и взаимодействие между интелектуалните елити в Европа. Визиран е дебатът между две видни обществени и интелектуални фигури в лицето на Зигмунд Фройд и Алберт Айнщайн през 1933 г., като са подбрани и цитирани техни изявления, отбелязващи редица дефицити в изследванията за Първата световна война,

които в голяма степен остават трудно преодолими и до днес. В тази връзка авторката правилно подчертава negliжирането на т. нар. преживелищен (индивидуален и колективен) исторически опит, от страна на учените. Така тя аргументира още веднъж прилагането на избрания от нея подход, даващ възможност да се проучи „друго наследство на Голямата война – миналото като афективно и паметта като афективна“.

Несъмнен интерес, с оглед на поставените цели на изследването, предизвиква и третата глава „*За невидимото наследство на Голямата война, което залага капаните на Парижкия мир и протяга сянката си върху XXI век*“, в която е представено особеното афективно състояние на френско-сръбските отношения в контекста на Първата световна война и последиците както за „сръбските маси, така и водещите френски и сръбски държавници в края на XX и първите две десетилетия на XXI век.“ В тази част съвсем логично са разгледани „процесите, които правят индивидуалните емоции колективни и оттам политически“ по удачно избрания пример с Паметника на благодарността към Франция, издигнат в сърцето на Белград, както и използването от настоящия президент Ем. Макрон за обръщение към домакините, възбуждащо емоциите от миналото и заиграващо се с чувствата и настроенията на индивидите и общностите, разбира се в интерес на френската дипломация.

Прави впечатление, че ,като цяло, и в трите глави на монографията се налага обединителната нишка през самия подход към историята на войната, и през сюжетните им линии се разкрива как посредством споменатото *Българско дружество за развитие на културни и стопански сношения с Австрия и Унгария* десните елити изминават път на сближение чрез опознаване в културения и стопански обмен. По такъв начин е обосновано как и защо се „срещат“ интелектуалците на България и Австро-Унгария като идеология и парадигма за разбиране и променяне на света, и

къде се раздалечават. Още веднъж бих искал да изтъкна, че използваният солиден масив от извори, както и вещото познаване на теоретични постановки, са позволили на авторката да изпълни поставената от самата нея амбициозна задача в едно много ценно монографично изследване.

Всичко изложено дотук ми дава основание на гласувам положително за избора на доц. д-р Снежана Петрова Димитрова на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност Нова и най-нова обща история (Балканска история) в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

София, 10 ноември 2025 г.

.....
чл.-кор. проф. дин Ал. Костов

REVIEW

by Prof. Alexandre Kostov

Institute of Balkan Studies with a Center for Thracology – BAS

on the competition for the academic position of "professor" in the professional field 2.2 History and Archaeology, scientific specialty Modern and Contemporary General History (Balkan History) at SWU "Neofit Rilski".

The competition was announced in State Gazette No. 63 of 01.08.2025. The only candidate is Assoc. Prof. Snezhana Petrova Dimitrova, PhD. She has submitted the necessary complete documentation for participation in the competition.

I know Assoc. Prof. Dimitrova for a long time and have been following her development and establishment as a historian specializing mainly in the social history of Bulgaria and other Balkan countries.

From her biographical data, I would like to highlight the most important facts that represent the candidate's scientific and teaching career. In 1988, she graduated with a master's degree from the Faculty of History at Sofia University "St. Kliment Ohridski." Five years later, she obtained a PhD in Modern and Contemporary History (Modern and Contemporary Balkan History) after defending her dissertation on "Restoring historical justice, redressing the painful past, and guarantees against future German aggression: France and the Balkan Slavic States (1918-1920)."

In 1992, she began working at the History Department of South-West University "Neofit Rilski" in Blagoevgrad as a senior assistant, where she has since climbed all the steps of the academic career ladder to become an associate professor of Modern and Contemporary Balkan History (elected in 2000). Assoc. Prof. Dimitrova also holds management positions at the university, the latest of which is Head of the History Department (from 2024 to present).

In addition to lectures and seminars, the candidate is actively involved in scientific research and applied activities. Her scientific output includes numerous publications – 3 independent monographs; co-author of 3 collective monographs and 1 textbook. She has compiled 5 special thematic issues of scientific journals, authored 41 studies, articles, and chapters in scientific collections in Bulgarian and foreign languages, 11 reviews, and publications with commentary on archival documents related to issues in recent Bulgarian and Balkan history, etc.

The attached documents clearly show that Assoc. Prof. Snezhana Dimitrova not only meets the minimum national scientometric indicators for participation in a competition for the academic position of "professor" in the field of higher education Humanities, PF 2.2. History and Archaeology, in the scientific field of Modern and Contemporary General History (Balkan History), but also far exceeds them, including with regard to the additional requirements specified in the internal rules for the development of academic staff at SWU "Neofit Rilski".

Assoc. Prof. Snezhana Dimitrova is participating in the competition with one habilitation thesis, one published book based on a defended dissertation for the award of the educational and scientific degree of "doctor" (which I will not review), as well as 26 other chapters from collective monographs, articles, and reports published in scientific journals, referenced and indexed in world-renowned scientific information databases.

Here I would like to note that the recognition of the candidate's competence by specialists is also evident from the numerous citations of her publications in Bulgarian and foreign publications. The vast majority of these publications, which I do not intend to review individually, are devoted to her favorite subject of research—war, and above all, World War I. It is precisely this subject that she analyzes through the prism of various approaches from the arsenal of social and humanitarian disciplines. Assoc. Prof. Dimitrova's favorite topics are soldiers, women, and society during and after the war. In addition, she has written significant and valuable articles on the national question. In a large part of her articles, Assoc. Prof. Dimitrova demonstrates an interest in the affective approach, which allows her to show the importance of taking emotions and affects into account in analyses and reflections on the development of society. Through its application, she reaches important conclusions. However, she remains faithful to it in her most significant publication to date, which I will discuss in the following lines.

In the competition, the candidate presented as her main work the monograph "The Affective Turn in Diplomacy: Balkan Cases" (Sofia, Paradigma, 2025, ISBN 978-954-326-563-3) . This fundamental publication (523 pages in total) contains an introduction, a presentation in three chapters, a conclusion, and a bibliography.

"The Affective Turn in Diplomacy: Balkan Cases" is a monograph that presents in an original way the emerging new trends during World War I that changed the world in the 20th and 21st centuries. One of the new paradigms created in the course of this process is the affective turn in history, and in particular in diplomacy, manifested as the action of emotions and negative reactions, but also positive ones such as friendship, sympathy, acquaintance, and understanding, which, taken together, have a significant influence on decision-making in foreign and, consequently, domestic policy.

In the introduction, entitled *The Phenomenon of World War I and the Affective Turn*, the author convincingly argues for her choice of topic and her chosen approach to research. The first and most voluminous chapter (270 pages) of the book, "On the Beautiful Danube: 'The Empire with Qualities' and Bulgaria through the Eyes of 'Our New Neighbors' (1917–1918)," is the main part of Assoc. Prof. S. Dimitrova's research. In it, she presents the history of a little-known organization—the Bulgarian Society for the Development of Cultural and Economic Relations with Austria and Hungary, founded in June 1917—and its representative publication, *Our New Neighbors* (1918). In analyzing the topic, she draws on numerous documents and materials, both archival and published, as well as a number of studies related to the subject of the monograph. Incidentally, the author takes a similarly professional approach (and conducts intensive research) in the presentation of the other two chapters. This is particularly commendable because it enables the realization of such an ambitious and serious work.

Important for the monograph and useful for the reading public is the presentation in a fairly broad plan not only of the bilateral relations between the two allied states, but also of the situation in the Danube Monarchy itself, revealing the cooperation and conflicts between the elites of the two main nations, as well as the other nationalities in the empire, and the interaction between its main parts, Cisleithania and Transleithania. All this is viewed through the prism of internal discussions about the possible transformation of the dual state.

With persistent consistency and determination, the author sheds light on another aspect of pan-European significance. It concerns the efforts of the Old Continent in 1917 to end the war, expressed in various (not only) diplomatic initiatives to conclude peace.

The presentation of this broad context, which deserves admiration, has allowed the author to appropriately place her narrative about the activities of the aforementioned Bulgarian Society for the Development of Cultural and Economic Relations with Austria and Hungary, established in June 1917 by prominent representatives of the Bulgarian cultural and economic elites, with the support of the ruling circles in Sofia, Vienna, and Budapest. As an example, she subjects the two most famous manifestations of the organization in 1918 to a precise analysis, namely the Exhibition of Arts and Crafts of Austria and Hungary in Sofia and the magazine-anthology "Our New Neighbors." In this section, the author, in view of the approach taken, emphasizes the importance of pursuing positive emotions in bilateral relations through cultural and economic exchange, with the aim of establishing good neighborliness and friendship. As evidence of the results achieved in the course of these processes, she cites the implementation of certain initiatives supported by the ruling elites in Austria-Hungary.

I agree with the author's opinion that the circles of friends and personal connections of these intellectual and economic elites are practically the very condition for the possibility of producing forms and establishing methods for influencing politics.

An undeniable contribution by S. Dimitrova is her study (and conclusions) of hitherto little-known aspects of the relations between Bulgaria and Austria-Hungary in 1917-1918, a period that has generally been neglected in historiography in favor of the previous one (from 1914 to 1916). In doing so, she has "brought in" emotions and assessed their importance for the development of processes during this period.

The second chapter of the monograph, entitled "On the Context and History of 'Why War?', is devoted to the attempts between the two world wars to find understanding and interaction between the intellectual elites in Europe. It

refers to the debate between two prominent public and intellectual figures, Sigmund Freud and Albert Einstein, in 1933, selecting and quoting their statements, pointing out a number of shortcomings in research on the First World War, which remain largely insurmountable to this day. In this regard, the author correctly emphasizes the neglect of the so-called experiential (individual and collective) historical experience by scholars. In this way, she once again justified the application of her chosen approach, which allows for the exploration of "another legacy of the Great War—the past as affective and memory as affective."

The third chapter, "On the invisible legacy of the Great War, which laid the traps of the Paris Peace Treaty and casts its shadow over the 21st century," is also of undoubted interest in view of the objectives of the study. , " which presents the particular emotional state of Franco-Serbian relations in the context of the First World War and its consequences for "both the Serbian masses and the leading French and Serbian statesmen at the end of the 20th century and the first two decades of the 21st century." This section logically examines "the processes that make individual emotions collective and therefore political" using the apt example of the Monument of Gratitude to France, erected in the heart of Belgrade, as well as the use by the current president, Emmanuel Macron, of an address to the hosts that stirs up emotions from the past and plays on the feelings and moods of individuals and communities. Macron's address to the hosts, stirring up emotions from the past and playing on the feelings and moods of individuals and communities, of course in the interests of French diplomacy.

It is striking that, overall, all three chapters of the monograph are linked by the same approach to the history of the war, and their storylines reveal how, through the aforementioned Bulgarian Society for the Development of Cultural and Economic Relations with Austria and Hungary, the right-wing elites moved towards rapprochement through cultural and economic exchange. In this way, it

is explained how and why the intellectuals of Bulgaria and Austria-Hungary "meet" as an ideology and paradigm for understanding and changing the world, and where they diverge. Once again, I would like to emphasize that the solid array of sources used, as well as the expert knowledge of theoretical propositions, have allowed the author to accomplish the ambitious task she set for herself in a very valuable monographic study.

Everything stated so far gives me reason to vote in favor of the appointment of Assoc. Prof. Snezhana Petrova Dimitrova to the academic position of "professor" in the professional field 2.2 History and Archaeology, scientific specialty Modern and Contemporary General History (Balkan History) at South-West University "Neofit Rilski".

Sofia, November 10, 2025.

.

Prof. Al. Kostov